

ÖTTÖMÖS KÖZSÉG

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ
2019.

Véleményezési tervdokumentáció (tervezet)

Készült: a 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet 1. számú melléklete alapján

ÖTTÖMÖS KÖZSÉG
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS A
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK
FELÜLVIZSGÁLATA
2019

ALÁÍRÓLAP

Megrendelő	dr. Dobó István	polgármester Öttömös Község Önkormányzata 6784 Öttömös, Fő utca 12.
Településtervezés	Bartók Erika Éva	településtervező, TT-06/0067
Táj- és kertépítészet	Boldog Mária	Táj- és kerttervező mérnök TK-06/0010
Közlekedés		okl. mérnök Tkö-06/0349/ TV-06/0349
Közmű (víz, csapadékvíz, szennyvíz)	Bombolya Erzsébet	
Energiaellátás, Hírközlés	Somogyi János	okl. villamos mérnök TE-06/0467 TH-06/0467
Gázellátás	Bodor Dezső	okl. építőmérnök TE-06/0467
Környezetvédelem	Novai György	okl. környezetvédő Hulladékgazdálkodási szakértő SZKV-hu/06/0171/H-2410/12 Levegőtisztaság-védelmi szakértő SZKV-le/06/0171/H-2410/12 Víz- és földtani közeg védelmi szakértő SZKV-vf/06/0171/H-2409/12
Zajvédelem	dr. Szanka Károly	dipl. környezetvédelmi, zajcsökkentési szakmérnök SZÉS-4/06-0021 H-2124/10
Régészet	Lőrinczy Gábor	régész Sz-17/2007
Településfejlesztés	Ilcsikné Makra Zsófia	okl. geográfus [terület- és településfejlesztő]
Településfejlesztés	Nagy Gyula	okl. geográfus [terület- és településfejlesztő]
Településfejlesztés	Kovalcsik Tamás	okl. geográfus [terület- és településfejlesztő]

Szeged, 2019. április

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	3
1. Bevezetés	4
1.1. Előzmények, jogi háttér	4
1.2. Áttekintés	4
1.2.1. Földrajzi elhelyezkedés	4
1.2.2. Társadalom	5
1.2.3. Gazdaság.....	5
1.2.4. Természeti és táji környezet.....	6
1.2.5. Épített környezet	6
2. Jövőkép.....	8
2.1. A település jövőképe	8
2.1.1. Társadalmi jövőkép	8
2.1.2. Gazdasági jövőkép.....	8
2.1.3. Táji, természeti és épített környezeti jövőkép	9
2.2. A településfejlesztési elvek rögzítése	10
3. Célok.....	11
3.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	11
3.2. Részcélok és a beavatkozások meghatározása	12
3.2.1. A jövőkép, az elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata	19
3.2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre	20
4. Kiinduló adatok a további tervezési feladatokhoz	20
4.1. A településrendezési eszközök készítéséhez szükséges adatok meghatározása ..	20
4.2. Javaslatok a főbb infrastruktúra fejlesztésére	20
4.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása	21
5. A megvalósítás eszközei és azok nyomon követése	24
5.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer	24
5.1.1. Az Önkormányzat anyagi eszközei.....	24
5.1.2. Az Önkormányzat jogi eszközei	25
5.2. Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére	25

1. Bevezetés

1.1. Előzmények, jogi háttér

Öttömös község jelenleg hatályban lévő településfejlesztési koncepciója 2004-ben készült el és került elfogadásra a település önkormányzata által. A felülvizsgálatot az azóta megváltozott jogszabályi háttér és maga a dokumentum kora is indokolja, hiszen egy koncepció 10 évre előre határozza meg az adott térség vagy település fejlesztési irányait. Ezáltal időszerű az újonnan meghatározott Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióhoz, a térségi fejlesztési koncepciókhoz való igazítása, valamint az eddig elért eredmények felülvizsgálata és a jövőbeni irányok kijelölése.

Az elkészült koncepció támaszkodik egyrészt az önkormányzat jelenleg hatályos Településfejlesztési Koncepciójára, illetve a települést érintő más koncepciókra, stratégiákra, tervekre. Cél, hogy kapcsolódjon a Nemzeti Fejlesztési 2030 dokumentum és a megyei Integrált Területi Programban foglaltakhoz, amelyek az uniós forrásokhoz való hozzájutást nagyban meghatározzák.

A településfejlesztési koncepció a hatályos Településügyi Kódex – a 314/2012. számú kormányrendelet – tartalmi követelményének megfelelő, széleskörű megalapozó vizsgálaton és a rendeletben megfogalmazott partnerségi egyeztetéseken alapszik. Az összegyűjtött információk, a feltárt folyamatok és helyzetképek megállapításai megfelelő alapjául szolgálnak a jelen koncepció összeállításához.

Jelen dokumentum célja és feladata a település fejlesztésénél figyelembe vehető pozitív adottságok és előnyök, illetve a fejlesztést megnehezítő, akadályozó negatív tényezők és konfliktusterületek feltárása, a település jövőképeinek megfogalmazása és a fő fejlesztési irányok, prioritások kijelölése, amelyek – területi vonatkozásait is figyelembe véve – iránymutatásul szolgálnak majd az elkövetkező időszak települési szintű ágazati fejlesztéseire és a településszerkezeti terv és a településrendezési szabályozás felülvizsgálatához.

1.2. Áttekintés

Tóth József geográfus szerint „a település egy adott földrajzi környezetben, annak elemeivel intenzív kölcsönhatásban élő gazdasági, társadalmi és műszaki struktúrák rendszere.” Az idézet egyértelműen rámutat a települések tervezésének és fejlesztésének egyik legnagyobb kihívására: az egymásba ágyazódó különböző térbeli elemek egymásra hatásának figyelembevételére. Hiszen nem pusztán az építészeti harmóniára, hanem a fent említett négy szféra összhangjára kell törekedni egy település megtervezésénél. Az ember ugyanis békére és nyugalomra vágyik abban a környezetben, ahol a nap végén álmra hajtja a fejét. Ehhez szükséges megteremteni azt a jogi és intézményi háttérrel, amely biztosítja az egyén számára a szükséges feltételeket.

Jelen településfejlesztési koncepció a hozzá tartozó megalapozó vizsgálatokkal együtt Öttömös községének egy középtávú fejlődési lehetőséget vázol fel, amellyel a helyi lakosság jólétét és a természeti, valamint az épített környezet fenntarthatóságát biztosítja.

1.2.1. Földrajzi elhelyezkedés

Öttömös Magyarországon belül a Dél-Alföldi régióban, Csongrád megyében és a Mórahalmi járásban található község. Szegedtől, a régió és a megye központjától nyugat-északnyugatra közúton 45 kilométer távolságban helyezkedik el a Bács-Kiskun- és Csongrád megye határán található település, amely így szerves részét képezi a Duna-Tisza közti homokhátság déli részének. Öttömösnek négy vonal- és további kettő pontszomszédja van, előbbiekben két Bács-Kiskun- valamint két darab Csongrád megyei tartozik, név szerint Balotaszállás és Kelebia, illetve a megyehatáron belülről Ruzsa és Ásotthalom. A községnek továbbá két olyan szomszédja is van, amelyekkel csak egy pontban találkozik a közigazgatási határuk, mégpedig két Csongrád megyei településsel: Pusztamérgessel és Kisszállással.

A település történetéből és az elhelyezkedéséből is adódik a szerves kapcsolata Szegeddel, a régió tudásközpontjával. A megyeszékhelytől közúton 45 kilométerre fekszik és a felújított 55. főúton körülbelül 40 perc alatt megközelíthető a település, amely tömegközlekedéssel – volán autóbusszal – 1 órára növekszik.

A település területe 3092 hektár, melyből 3016 hektár külterület. A kiterjedt külterület a térség sajátos tanyás szerkezetéből adódik, mivel rendkívül sokáig ez a szórványtelepülés jellemezte a területet és annak gazdasági funkcióját. Ebből adódóan még ma is rendkívül sokan laknak a belterületen kívül található tanyákon (a település népességének majdnem 40 százaléka), amely nagyban megnehezíti egyes közszolgáltatások elérhetőségét.

1.2.2. Társadalom

A 2011-es népszámlálás alapján a település lakónépessége 699 fő, amelyből 270-en laknak külterületen. Öttömös népessége a 2000-es évek óta trendszerűen csökken, melyben vannak kisebb-nagyobb kilengések. Az Európai Unió csatlakozás és az azt követő év népességnövekedést hozott, majd a 2007-2008-as évtől kezdve egy meredek és nagyszámú népességcsökkenés tapasztalható. Ez a 2010-es években mérséklődik, azonban a népességcsökkenés napjainkban sem áll meg. A népesség fogyásának jelenlegi trendjével a népesség 2025-re 600 fő körülire csökkenhet, melyben a férfitöbbséget mérsékli majd a népesség előregedésével járó női többség kialakulása. A település népességcsökkenése két okra vezethető vissza. Egyrészt a természetes fogyás az, mely hozzájárul a népességvesztéshez, másrészt nagymértékű az Öttömösről való elvándorlás is.

A munkanélküliség Öttömösön az országos trendeket követi, a közfoglalkoztatás bevezetésével drasztikusan lecsökken, mely csökkenés napjainkban is tart. A 2018-as év végén a településen összesen 17 fő keresett állást. Az álláskereső korösszetétele az elmúlt 7 évben nagymértékben változott. Míg 2010-ben az álláskereső 20-25%-a pályakezdő álláskereső, mely az EU déli országaiban átlagosnak tekinthető, míg a nyugati országok esetében magas, addig az 55+ korosztály szinte hiányzik az álláskereső közül. 2017-re a 21 év alatti pályakezdők eltűnnek, és az álláskereső közel 50%-át a 61 év feletiek alkotják (ez is csak 6 fő a település esetében), mely igen veszélyeztetett korosztály a munkaerőpiac szempontjából, hiszen nyugdíj előtt állnak. Öttömösön a 2011-es népszámlálás alkalmával összesen 192 főt foglalkoztattak helyben, melyből 155 fő helyben lakó volt. 2011-ben összesen 84 fő ingázott Öttömösről valamely településre. Ebből legtöbben Szegedre, illetve Mórahalomra, valamint Kiskunhalasra. 35 fő pedig ezen településeken kívüli egyéb településekre. Az egyik legfőbb ingázási célpont a megyeszékhely, Szeged. A jövőben Szegedhez való vonzódás és az ebből adódó mobilitási igények kiszolgálása fontos lehet a település népességének megtartása szempontjából.

A község oktatási-, kulturális- és szociális intézményei révén sokrétű feladatellátást valósít meg, a lakossági igényeket magas színvonalon kiszolgáló létesítményeket üzemeltet. Az óvodai és általános iskolai nevelés helyben biztosított, mely intézmények egyházi fenntartásúak, melyek átadása anyagi megfontolásból történtek. Ennek ellenére az önkormányzat kiemelten fontos tényező révén a lehetőségeihez mérten támogatja a helyi iskolát és óvodát, az oda beíratott gyermekeket. A településen 1 háziorvos, 1 védőnő és 1 fogorvos lát el egészségügyi tevékenységet. Öttömösön nincs külön házi gyermekorvos, a gyermekek ellátását a helyi háziorvos végzi. Az idősek nappali és hátrányos helyzetű rétegek ellátását és segítségüket (tanyagondnoki szolgálat) a Homokháti Szociális Központ Öttömösi Telephelye végzi.

1.2.3. Gazdaság

Legfőképpen Szeged kibocsátóterületének tekinthetjük a települést, gazdasági szerepköre ezen felül elenyésző megyei és járási szinten is. A falu a helyben foglalkoztatás teljeskörű feltételeit nem tudja maradéktalanul biztosítani. A térségre és egyben Öttömösre is leginkább a mezőgazdasághoz kötődő foglalkozások jellemzők. A helyi mezőgazdasági termelést meghatározza a spárga és burgonyatermesztés. Öttömös gazdasági életében a

mezőgazdasági termelés, termékfeldolgozás és a piacra juttatás alapvető jelentőségű ma és a jövőben is. Fontos feladat a jövőben a mezőgazdaság versenyképességének és jövedelemtermelő képességének javítása.

Sajátos gazdasági környezetet jelent Szeged, Mórahalom és Kiskunhalas közelsége: a keresők egy része ezekben a városokban dolgoznak. A tervezett M9-es gyorsforgalmi út megvalósulásához a legtávolabb fekvő Szeged munkaerővonzása is még jobban megnövekedhet az ingázási idő jelentős csökkenésével.

1.2.4. Természeti és táji környezet

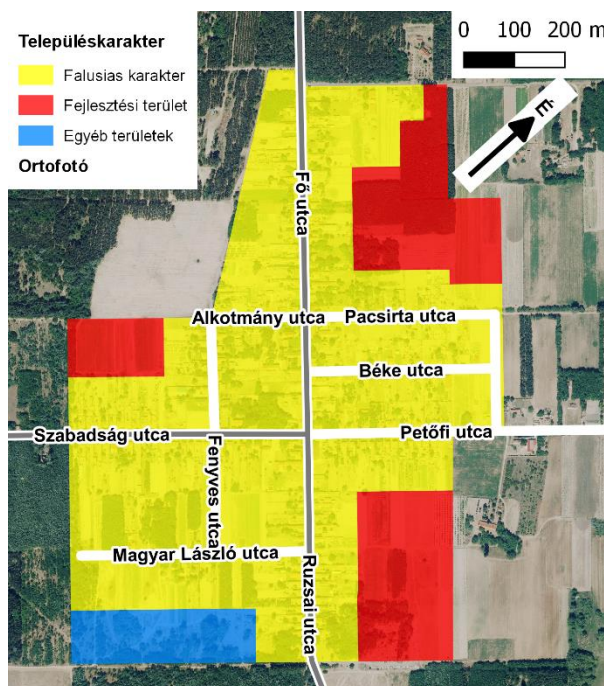
Öttömös mind a 3092 hektárja Magyarországon belül a Duna-Tisza Medence nagytáján, az Alföld nagytájrészletén, a Duna-Tisza közti hátság középtáján és a Szabadka-Majsai-homokhát kistáján belül helyezkedik el. Genetika alapján a területre két tájtípus jellemző, egyrészt a laza üledéken kialakult, barnafölddel fedett-, valamint a löszös, többnyire barnafölddel fedett síkság. Öttömös területe 116 és 133 tengerszint feletti magassági értékekkel rendelkezik, valamint itt található a megye legmagasabb pontja is az úgynevezett Szerelem-dombon, vagy Bukor-hegyen, a legmagasabb pont forrásoktól függően eltér, de mindenképpen a település területén belül található. A felszín domborzata északnyugat-délkeleti irányultságú, amely az uralkodó széliránynak és a területre jellemző homoki adottságoknak köszönhető. Ezáltal a terület nagyrészt eolikus felszínformákkal jellemezhető. Az alacsonyabb térszínek a település délkeleti részében, illetve a belterülettől északkeletre találhatók, ahol ennek köszönhetően a jellemzőbb a víz aktív jelenléte és ennek a talajképződési folyamatokra gyakorolt hatása (ezáltal alakulnak ki az alacsonyabb területeken réti talajok). A magasabb területek a település belterületétől délnyugatra találhatók, amelyekre így a mélyebben található talajvíz és ezáltal a szél felszínformáló munkája sokkal inkább jellemző. A területre a magas relief energia nem jellemző, azonban a település középső részén, ahol a relatíve a legmagasabb a magasságkülönbség ott alakulnak ki a legalacsonyabb szervesanyagtermelésű váztalajok, a futóhomoktalajok. Ez a talajerózióknak való nagyobb kitettségnek köszönhető, amely a relatíve nagyobb reliefenergiából következik.

1.2.5. Épített környezet

A településkarakter a településre, illetve annak bizonyos részeire tipikusan jellemző úthálózat és térformáció szövevény, telek-szerkezet, beépítési mód, térbeliség – morfológiai sajátosságok – együtthatásaként megjelenő sajátos jelleg, mely az idők alatt folyamatos kiegészítések egymásra rétegződésével formálódott, és jött létre.

Történelmileg a település magját az 1905-1907-ben felparcellázott Belső-Öttömös Magyar család majorja és környéke alkotta. A múlt század első harmadában a falu fő utcája épült be, a beépítést összefüggő tanyasor hozta létre. 1930-as években több középület is épült. Ennek hozományaként kezdett benépesedni a Petróczy iskola felé vezető út melléke is (napjainkban ez az út vezet az 55. sz. főút felé). A tanya-központokra 1946-49 között a Szegedi Mérnöki Hivatal készítette a területfejlesztési és telekalakítási terveket, így Öttömösre is. A tudatos mérnöki megfontolásból született község merőleges utcarendszere az 1900-as évek elején kialakult főutakhoz (Bajai út felé vezető úthoz és Ruzsa- Balotaszállás közötti úthoz) idomul.

Öttömös kis település lévén egy településképi karakterbe sorolható a kialakult beépítés és épület nagyságok alapján. A középületek tömege is a lakóépületekhez hasonló léptékű. A belterület beépített részén a falusias életformának, gazdálkodásnak megfelelő, jellemzően egyedi –családi – házas tömbök találhatók. Telkenként egy rendeltetési egység az általános, a beépítési mód legtöbb esetben oldalhatáron álló. Az első fejlődési szakaszban a meglévő tanyaépületekhez igazították az utcarendszert, majd a köztes területeken kialakított telekre utcafronton álló, jobbra falusi, utcára merőleges lakóházak épültek. Nagyobb fejlődés az 1970-es években történt, akkor a település új utcáin előkertes, oldalhatáron álló telepítést valósítottak meg. A település morfológiáját meghatározó vonalhálózatra – egyszerűbb nevén – Öttömös utcáira az átlagos, hagyományos falukhoz képest tágasabb tér a jellemző. A közterületek keresztmetszetét tekintve a merőleges főbb utcák szélesek, normál méretű zöldsávok között – bár szegély nélküli – jó állapotú aszfaltozott burkolatú utak helyezkednek el. Szerkezeti szempontból elsődleges jelentőségű, északnyugati-délkeleti irányú szomszédos települések közötti forgalmat bonyolító Fő utca és a rá merőlegesen kialakított utcák (legfőképp a Ruzsai és a Petőfi utcák) keresztaszvénye a forgalom mai igényeire méretezett.

A település külterülete túlnyomórészt mezőgazdasági és tanya terület. A viszonylag kis terjedelmű mezőgazdasági területen szórvány tanyaépületek tömkelege (cca. 300 tanya) gazdaportás lakóterület és tároló épületek találhatók. A mezőgazdasági művelés alatt álló földrészlet kisebb része szántó, nagyobb hányada a tényleges használati szokásnak megfelelő, igen intenzíven művelt kertes terület, néhol legelőkkel. A helyi növénytermesztés meghatározó ágazatának a szőlőművelés számított. A XX. század első felében mintegy 400 katasztrális holdon folyt szőlőtermesztés. A szőlő szerepét a század második felében a zöldségfélék, köztük a spárga vette át. Napjainkban is a spárga a község egyik legfontosabb mezőgazdasági terméke.

A tanyasi épülettípusokra a népi építészet rendkívül kiértelt arányrendszere jellemző. Díszítésük mértéktartó, legfeljebb a nyíláskeretezésekre, az oromzat deszkázatának és a faszerkezetek fűrészelt díszítésére korlátozódik. A legtöbb esetben azonban a szerkezet és funkció tökéletes összhangja adja az esztétikai hatás döntő részét. Az emberi lépték, a nyílások és a tömör falak, a világos és sötét felületek kiegyensúlyozott rendje ma már utánozhatatlan harmóniát teremt. Öttömösön láthatunk szép, fennmaradt példákat, de a folyamatos állagmegóvásra mindenképpen szükség lenne.

2. Jövőkép

2.1. A település jövőképe

A településfejlesztési koncepció egyik fontos része, hogy a község számára víziót vázoljon fel annak érdekében, hogy a falu fejlődése és fejlesztései egy – a partnerségi megállapodások mentén, közösségi alapon létrehozott – irányba mutassanak. A megvalósítandó beruházások szinergikus hatásának eléréséhez szükség van az alapvető irányvonalak felvázolásához. Öttömös jövőképe középtávra, tehát az elkövetkezendő 10 évre, többek között az **élhető, egészséges és aktív** falu kialakítása. Ezek alapján a cél a helyben élő lakosság testi és lelki egészségének megtartása és javítása, valamint a község relatív és objektív mércével mért élhetőségének növelése. Mindezek mellett pedig egy aktív és résztvevő közösség támogatása. Ehhez kapcsolódóan és ezeket kiegészítve Öttömös eddigi **összetartó** közösségének megtartása és továbbfejlesztése is elérendő cél, valamint a térségi kapcsolatok, ezáltal az **össze-** és a térségi áramlatokba való **bekapcsoltság** erősítése is.

Az egyre inkább globalizálódó világunkban elengedhetetlen cél egy – a nagyvárosi kapcsolatokból és áramlásokból részben kimaradó – vidéki település gazdasági értelemben vett részbeni saját talpára állása, amelyet Öttömös a **termelő és tevékeny** falu jelszavak alatt tesz meg a következő 10 évben. Termelő, mint mezőgazdasági termékeket előállító, valamint tevékeny, mint ezeket a termékeket akár a világkereskedelem szereplőinek, akár a végfelhasználóknak aktívan értékesítő település válik Öttömösből. Mindemellett a település tevékenyen részt vesz a térség vonzóvá tételében a speciális piaci szegmenseket megcélzó turisztikai termékek kialakításával.

A fent megfogalmazott irányok mindazonáltal mind a település társadalmának és épített-, valamint természeti környezetének **fenntarthatóságára** irányul.

2.1.1. Társadalmi jövőkép

Öttömös alapfokú igazgatási, oktatási-nevelési, egészségügyi, kulturális, sport és szociális ellátási funkciói magas színvonalon biztosítottak a település lakossága számára. A község intézményrendszere a mindenkori lakónépesség ellátását teljeskörűen képes biztosítani. A község az időskorú lakosságot megbecsüli, részére megfelelő színvonalú ellátást biztosít, így az idősebb korosztály és a hátrányos helyzetű rétegek is megbecsülésben élnek. A helyi önkormányzat hatékonyan szervezi a falu életét, a vállalkozások, civil szervezetek és a lakosság közösségeinek kialakításában és fenttartásában tevékenyen részt vesz. A település bevételei biztosítják a lakosság kiváló életminőségét biztosító intézményi ellátórendszer és műszaki infrastruktúra hálózatok megfelelő színvonalú működtetését és a folyamatos fejlesztéseket.

Minden Öttömösön élő megtalálja a számítását a legfiatalabb korosztályoktól a nyugdíjasig. Öttömösön egyre több lehetőség adott a szabadidő eltöltésére, mellyel erősödik a kötelék és tovább fejlődik az összetartó helyi közösség. A helyben élők szolidárisak az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező hátrányos helyzetű társadalmi csoportok irányába. Öttömös lakossága ápolja a népi hagyományokat és megőrzi kulturális értékeit. Sokszínű kulturális élet, gazdag programkínálat, aktív sportélet, jó színvonalú sportolási lehetőségek és aktív civil szervezetek jellemzik a községet.

Az Öttömösön élők bekapcsolódnak az őket érintő fejlesztéspolitikai döntések előkészítésébe és megvalósításába a közösség összetartó erejének növelésével. A családalapítás és a fiatalok helyben tartásának támogatásával az előregedési folyamatot mérsékli a település.

2.1.2. Gazdasági jövőkép

Öttömös a mezőgazdasági termelésre és termékekre építve, valamint a helyi és térségi kapcsolatainak fejlesztésével és javításával bekapcsolódik a térségi termék- és terményáramlatokba. A szűkebb térség nevezetes helyeivel (geoládák, Szerelem-domb, a megye legmagasabb pontja), specializált termékeivel (spárga) és szolgáltatásaival (menyegző turizmus) felkerül a megye gasztro- és aktív turisztikai térképére. Mindez a helyi egyéni

vállalkozói kör és az aktív népesség közreműködésével valósul meg, így a lakosság széles rétege profitál a megtermelt jövedelemből. A helyi termékek nem csak külső értékesítésre, hanem a belső fogyasztást is részben kielégítik, amelyek az infrastruktúrája elkészül (külterületi és belterületi piac), így az önellátás és az export feltételei is biztosítottak lesznek a településen.

2.1.3. Táji, természeti és épített környezeti jövőkép

Öttömös középtávon a táji és természeti környezetét hatékonyan és fenntartható módon használja. Egyedi és sajátos értékeit megőrzi, valamint erre építve természetközeli ökogazdálkodást folytat. A spárga, mint hagyományos haszonnövény termelése lesz a település mezőgazdaságának egyik fő exportcikke, amelyet szintén környezetkímélő módon termelnek meg. A tájgazdálkodási módokat úgy választja meg, hogy azok a megélhetést, a jövedelemtermelést, a megőrzést, a fenntarthatóságot és a továbbfejlesztést is egyaránt szolgálja. További erdőket telepít mind gazdasági érték, mind pedig levegőtisztaság növelése érdekében. Az ökológiai funkciójú területek háborítatlansága biztosított, és az Önkormányzat él a helyi védelem lehetőségével is. A település felkészül a klímaváltozás kedvezőtlen hatásaira és hatékony vízviszatarítás módszert alkalmazza.

**Öttömös község élhető, egészséges és aktív falu,
amely a helyben lévő népesség jólétét és jól-létét biztosítani tudja;
ezen kívül összetartó és összekapcsolt falu,
amely a belső kohézióját erősíti és a térséggel szoros kapcsolatot ápol;
mindazonáltal termelő és tevékeny falu,
amely a mezőgazdaságra és a turizmusra alapozva megélhetést biztosít!**

2.2. A településfejlesztési elvek rögzítése

A településfejlesztés a település egészére kiterjedő olyan társadalmi-gazdasági és környezetalakítási tevékenység, amelynek célja a lakosság életszínvonalának, ellátási és környezeti viszonyának javítása, valamint a fenntartható településfejlődés biztosítása. Ebből fakadóan a településfejlesztési koncepciónak, amely a település fejlesztését középtávon érdemben leginkább befolyásoló dokumentum, igazodnia kell az országos és a térségi fejlesztési dokumentumok irányelveihez. Valamint meg kell teremtenie a harmóniát a település életét befolyásoló tényezők és szereplők között.

A megújított fejlesztési koncepció időtávlatja a további 10-12 év, mely 2030-ig terjed.

A településfejlesztés fő elvét több fogalom összekapcsolásával fogalmazhatjuk meg:

a fenntarthatóság	az integrált megközelítés
a partnerség	a komplexitás elveinek
az együttműködés	települési szerződés

összesége biztosítja a kedvező, jól megalapozott, sikeres fejlesztési lehetőségeket.

A településfejlesztés során kiemelten fontos a *fenntarthatóság elvének* betartása, amely azt jelenti, hogy a szükségletek nem haladhatják meg az elérhető erőforrásokat sem a magunk, sem pedig a jövő generációk számára. A fenntarthatóságnak egyszerre kell megvalósulnia a társadalmi, gazdasági, természeti- és épített környezetben egyaránt. Társadalmi oldalról vizsgálva a legfontosabb a falu népességmegtartó képességének erősítése, olyan otthonos települést kell létrehozni, amely marasztalja az itt lakókat és vonzólag hat az ideérkezőkre. Gazdasági szempontból több rétegű, egymásra épülő új vállalkozások letelepedésének elősegítése kis költségekkel a vállalkozások számára és még elfogadható bevétellel a település önkormányzata számára. Környezeti fenntarthatóság a megújuló energiák minél nagyobb szélességben történő kiaknázása, az épületek energiahatékonyságának javítása, hulladékkezelés és vízgazdálkodás (vízmegtartás) optimalizálása. Az épített környezet fenntarthatósága az útburkolatok folyamatos karbantartásban, zöldsávok növelésében és tájba illő növényekkel történő telepítésben mutatkozik meg a legjobban.

A településfejlesztési döntések meghozatala során a *partnerségi együttműködésnek* is nagy szerepe van. Minél szélesebb helyi társadalmi körök bevonásával a felelősség jobban megoszlik a község vezetése és a lakossága között. A jó döntésekből adódó a sikerélményét együtt lehet átélni, míg az esetleges rossz döntés következményének tanúságát is közösen vonhatják le.

Nem hanyagolható el az a szempont sem, hogy egy településnek nem csak önmagával kell foglalkoznia, hanem a szomszéd községekre is hatást gyakorolhat egy-egy fejlesztése. A jogszabályok betartása és betartatása mellett a környező önkormányzatok törekvéseit is célszerű figyelembe venni. A településfejlesztésnél elengedhetetlen az *együttműködési elvek* lefektetése minden szereplő részről.

A falusi élet gazdasági, társadalmi, táji, természeti és épített környezeti elemei szorosan kapcsolódnak egymáshoz, egymásra hatást gyakorolnak, ezért a településfejlesztési beavatkozások hatékonysága függ ezen részek integrálásától (együttkezelésétől). Bármely beavatkozási irány hatást gyakorol a többi elemre. Az *integrált megközelítés elvének* alkalmazása nagy hatékonysággal játszik szerepet a fejlesztések sikerességében. Egy-egy felismert problémára komplex programokat kell megfogalmazni.

A településfejlesztési beavatkozásokat különböző eszközök egyidejű alkalmazásával vihetjük végig. Ezen eszközök együttes használata alatt értjük *komplexitás elvét*. A tárgyasult eszközök segítségével létrejövő fizikai eredményt, a nem tárgyasult eszközök hatásában is lehet mérni.

A település fejlesztése során fokozottan kell támaszkodni a mindenkori uniós tervezési ciklus kapcsolódási pontjaira és pályázati lehetőségeire. A külső források bevonása mellett, az Önkormányzat településfejlesztési- és rendezési szerződések megkötésével biztosítsa (az Önkormányzat számára többlet ellátási kötelezettséggel járó) új funkciókat létrehozó, vagy a meglévő kapacitásokat bővítő jövőbeni fejlesztők arányos hozzájárulását a

településfejlesztéshez annak érdekében, hogy a kitűzött célok a helyi lakosság terheinek növekedése nélkül valósulhassanak meg.

3. Célok

3.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

A fentiekben meghatározott jövőkép elérése érdekében három átfogó cél került meghatározásra, amelyek segítik a település fejlesztését. Az Öttömösre meghatározott átfogó fejlesztési célok a következők:

1. átfogó cél: Élhető, egészséges, aktív falu

- Természeti környezet szempontjából fenntartható település kialakítása a jelenlegi táji és természeti elemek megóvásával és javításával
- A zöldfelületek és a zöldterületek megóvása, területeinek szélesítése és minőségének megóvása
- A tájképvédelmi szempontból érintett két terület természetközeli és hagyományos jellegének megóvása, a fenntarthatóság biztosítása, minőségének javítása
- Az aktív és egészséges életmód erősítése
- A sportolási infrastruktúra kiépítése
- A globális klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése
- A szárazodásból származó talajerózió csökkentése
- A talaj- és rétegvíz szintek csökkenésének enyhítése
- Belvízveszélyes területek számának csökkentése
- Hatékony energiafelhasználás támogatása
- Tudatos erőforrás-menedzsment
- Megújuló energiaforrások arányának növelése

2. átfogó cél: Összetartó, összekapcsolt falu

- A meglévő közösségi rendezvények megtartása, újak szervezése
- A helyiek és civil szervezetek bevonása a települési programok szervezésébe
- Széles középosztály kialakítása
- Vagyoni különbségek csökkentése
- Szociális háló erősítése
- Fiatalok helyben tartása
- A korosztályok közötti egyensúly megteremtése
- Humán- és szolgáltatási infrastruktúra megőrzése, ésszerű bővítése
- A családalapítás és a gyermekvállalás támogatása
- Társadalmi fenntarthatóság növelése, az elöregedés mértékének csökkentése
- A környező várostérséghez való műszaki-infrastrukturális kapcsolat javítása
- Térségi kapcsolat-háló bővítése és elmélyítése
- Térségi kerékpáros közlekedésének fejlesztése

3. átfogó cél: Termelő, tevékeny falu

- Energiafüggetlen település megalkotása
- A helyben foglalkoztatás abszolút számának és minőségének növelése
- A pénzügyi stabilitás megteremtése
- Fiatal, jól képzett munkaerő településre vonzása
- Ökológiai szempontból fenntartható mezőgazdaság meghonosítása, az esetleges szennyeződések csökkentése
- A spárga és a burgonya termesztési hagyományának megtartása, súlyának növelése
- A község turisztikai adottságainak kiaknázása specifikus turisztikai termékekkel: menyező turizmus, aktív turizmus

3.2. Részcélok és a beavatkozások meghatározása

1. rész cél: Zöldfelületek, zöldterületek állapotának és minőségének javítása

Fontos része a belterületnek a zöld vegetáció. Ezek minőségének megőrzése és javítása elsősorban kiemelt jelentőségű a természeti fenntarthatóság, valamint a helyi lakosság egészséges életvitelének létrehozása érdekében. A településen belüli növényzet ugyanis pormegkötő hatású (amely por rendelkezhet akár súlyosan káros nehézfémekkel is), ezáltal tisztítja a levegőt; biztosítja az oxigént; tompítja a zajt; valamint kedvező hatása van a beépített felszínek felmelegedési hatásának csökkentésére. Ezáltal a klímaváltozás bekövetkeztével létrejövő felmelegedés káros hatásai csökkenthetők.

A rész cél által elérendő átfogó cél:

1. átfogó cél: Élhető, egészséges, aktív falu

Beavatkozások:

1. A meglévő zöldterület karbantartása, állapotának megőrzése, esetleges javítása
2. Új zöldterület létesítése
3. Fásítás a belterületen
4. Tereptárgyak karbantartása (padok festése, oszlopok díszítése, további virágtartók kihelyezése)

2. rész cél: Meglévő természeti környezeti értékek védelme, fejlesztése

A településen három nagyobb erdőszeg található, amellyel a község területének több, mint a felét a fásszerű növényzet borítja, így ezek nagyban elősegítik a település fenntarthatóságának és természetközelségének megvalósíthatóságát. Ezen kívül a település két helyen érintett tájképvédelmi jelentőségű területtel, egy helyen Natura 2000-es területtel, egy helyen a Körös-éri Tájképvédelmi körzettel, valamint három helyen az országos ökológiai hálózat különböző elemeivel (magterület, ökológiai folyosó, puffertérület). E területek gyakran fedésben egymással kívánják biztosítani a határaikon belül található természeti vagy kulturális értékeket. A község közigazgatási területén található Bogárcsói csatorna mentén található Baromjárás, a Balotai csatorna mentén található hagyományos tanyás térség és a Négyesi- és Gátsori csatorna találkozásánál található erdő, legelő területek tartoznak a védett kategóriába. Mindezek állapotának megőrzése, valamint esetleges javítása elsődleges cél a helyi értékek megőrzésének szempontjából.

A rész cél által elérendő átfogó cél:

1. átfogó cél: Élhető, egészséges, aktív falu

Beavatkozások:

1. Az oltalom alatt álló területek védelmének jogi és explicit módon történő biztosítása
2. Külterületi utak pormentesítése
3. Erdőtelepítések a talajerózió megszüntetése érdekében

3. rész cél: Független és hatékony energiafelhasználású települési környezet kialakítása, tudatos erőforrás-menedzsment

Az elmúlt években a magyarországi települési önkormányzatok egy meghatározó hányada hatalmas adósságot halmozott fel kötelező feladataik ellátására. Az eladósodottság mértéke nagyban függ a kötelezően nyújtandó feladatok ellátásának hatékonyságától és a település gazdasági teljesítőképességétől. Azok a települések, mint például Öttömös, melyek kevés bevétellel rendelkeznek kiemelten függenek külső tényezőktől, mint például a világgazdaság változásaitól, melyek számos gazdasági ágazatot érinthetnek. Több esetben a tovagyrúzó hatások előre nem kiszámíthatók. A globális klímaváltozás egyik velejárója az éghajlati szélsőségek emelkedése, mely az előző tényezők mellett a településeket további kihívások elé állítja. Mindennek érdekében a település erőforrásainak hatékony felhasználása és tudatos költségcsökkentés kulcskérdés az egyes települések életében.

A település életében az energia előállítása és az ára is fontos, hiszen a települési szolgáltatások nagy része energiához kötött. Ezért a településnek célja, hogy olcsón jusson energiához, hogy ezáltal olcsóbban tudjon szolgáltatni és a költségeit is csökkenthesse. Ez azonban nem csak a települési intézmények és azok fenntartóinak érdeke, hanem a település lakosságának is. A jövőben zöld-energiaforrások segítségével, illetve energiahatékony fejlesztésekkel kell elérni a település energia-kiszolgáltatottságának csökkenését.

A rész cél által elérendő átfogó cél:

1. átfogó cél: Élhető, egészséges, aktív falu

Beavatkozások:

1. A települési energiahatékonyosság javítása intézményi, gazdasági és lakossági oldalon
2. Energiafüggetlen ellátás biztosítása
3. A megújuló energiaforrások súlyának növelése az ellátásban, lakossági felhasználásban

4. rész cél: Települési hálózati és közösségi infrastruktúra fejlesztése

Öttömös megyehatár menti, belső periférius helyzettel jellemezhető. Hátrányos helyzete abból is adódik, hogy körülbelül 24 kilométerre található saját járásközpontjától, Mórahalomtól. Megközelíthetőség szempontjából periférius, a megyeszékhelytől közúton 45 kilométerre fekszik és a felújított 55. főúton körülbelül 40 perc alatt megközelíthető a település, amely tömegközlekedéssel – volán autóbusszal – 1 órára növekszik. Öttömös továbbá megközelíthető a szomszédos megye közeli járásközpontjaiból is, Kiskunhalastól 26, míg Kiskunmajsától 29 kilométerre található közúton. Öttömös az autópálya-lehajtótól és vasúti összeköttetéstől is igen távol esik. Átlagosan 30 percet kell utazni, hogy elérjük a legközelebbi autópálya csomópontot.

A közeli városokba autóbusz közlekedés biztosított, azonban a munkahelyek munkaidő beosztásával a buszjáratok időpontjainak összeegyeztetése nem egyszerű, többen választják már a saját személygépkocsival történő munkába járást, mely tényező tovább rontja a közösségi közlekedés fenntarthatóságát.

A gazdaság számára pozitív tényező lenne a térségi mellékutak és az 55. főútról letérve az Öttömösre bevezető bekötőút javítása, megújítása, mely jelenleg nehezíti a hatékony szállítmányozást, hiszen nem elég szélesek, állapotunk nagyon rossznak mondhatók.

Öttömös közösségi infrastruktúra fejlesztéseire is hangsúlyt kell fektetni, kiemelten a közigazgatási, oktatási intézmények és kulturális épületek állapotának fejlesztésére vonatkozóan.

A rész cél által elérendő átfogó cél:

2. átfogó cél: Összetartó, összekapcsolt falu

Beavatkozások:

1. Térségi mellékutak, külterületi utak, bekötőút fejlesztése, állapotának javítása
2. Kerékpárút fejlesztése belterülettől az 55. számú főútig
3. A más településekre ingázók közlekedésének javítása a települések között (utazási idő csökkentése a hatékonyabb szabadidő kihasználtság érdekében)
4. Közlekedés közösségi jellegű szervezése (munkába járás céljából), olyan saját buszjárat, amely csak a cél településen áll meg. „Telekocsi” alkalmazások mintájára a helyi közösség megkönnyítené és költséghatékonyabbá tenné a környékbeli városokban dolgozók munkába járását.
5. Közlekedésbiztonsági fejlesztések bel-és külterületen egyaránt (például: sebességmérő, gyalogátkelő, útfestés, korlátozó táblák)
6. Községi és oktatási, nevelési intézmények épületeinek állagának megóvása és folyamatos fejlesztése

5. rész cél: Községépítés

A település lakosságára alapvetően a közösség összetartó ereje jellemző. Öttömös különlegessége a környező településekhez viszonyítva az ott élő emberekben, a közösségben és az itt található miliőben (csend, nyugalom, élhető környezet) rejlik.

Az önkormányzat egyre több kulturális kezdeményezés mellett kíván kiállni, mely a közösségépítés alapja lehet a jövőben, mindez közvetve hozzájárul a település népességének megtartásához is. Az önkormányzat a rendezvényszervező segítségével egy a helyi identitástudatot erősítő, közösséget építő programsorozatot kíván a jövőben megszervezni.

A települési közösség kohéziójának erősítésében, a fiatalok helyben maradásának elősegítésében fontos szerepet játszana egy helyi találkozóhely létrehozása. Egy olyan helyszín kialakítása, ahol rendszeresen igényes környezetben találkozhatnak a helyiek, tarthatják a kapcsolatot a különböző közösségek.

A civil szerveződéseknek fontos szerepe van a település közösségfejlesztése szempontjából. Az önkormányzat a jövőben is segíti, támogatja a szerveződések működését, kezdeményezéseit. Az önkormányzat kiemelt hangsúlyt kíván fektetni a jövőben is a civil szervezetek szerepének erősítésére, a településen élők készségfejlesztésére, oktatására, közösségépítésre, tehetségek számára vonzó közeg kialakítására. Az önkormányzat hozzájárul a szükséges infrastruktúra megteremtéséhez, a bizalmi légkört kíván kialakítani, szervező erejének kihasználásával tudja segíteni a civileket, hogy azoknak legyen motivációjuk Öttömösön működni.

A rész cél által elérendő átfogó cél:

1. átfogó cél: Élhető, egészséges, aktív falu
2. átfogó cél: Összetartó, összekapcsolt falu

Beavatkozások:

1. A helyi civil szervezetek támogatása működési hely biztosításával, működésük segítése anyagi juttatásokkal és pályázati források elérésében való támogatással.
2. Az önkormányzat kulturális és egyéb közösségépítő programokat szervez, a meglévőket a jövőben is támogatja (például: bálak, rendezvények, vetítés, találkozók, kertmozi, közös utazások – kirándulás, színházlátogatás, sportolási lehetőségek, programok biztosítása)
3. Helyi találkozóhely kialakítása (például: kávézó, közösségi terem), ahol a közösségek kulturált körülmények között találkozhatnak.

6. rész cél: Sport és sportos életmód feltételeinek a megteremtése

A települési közösség építésében, a vonzó településképp kialakításában és a lakosság egészségi állapotában javításában kiemelt szerepe lehet új sportolási lehetőségek létesítésének és a meglévők bővítésének (aikido, labdarúgás). Különböző korosztályoknak szóló sportolási lehetőségek létrehozásával, azok összekapcsolásával Öttömös minden lakosa megszólítva érezheti magát a mozgás kapcsán. Hatékony egészségjavító és megőrző sportok bekapcsolása a lakosság mindennapi életébe. Az egészséges életmód megismertetése az öttömösiekkel. A közeli „fürdővárosban”, Mórahalmon elérhető szolgáltatás az úszás, melyet az önkormányzat segítségével jelenleg is igénybe tudnak venni az öttömösi gyerekek (önkormányzati busszal, pedagógus kísérettel).

A rész cél által elérendő átfogó cél:

1. átfogó cél: Élhető, egészséges, aktív falu
2. átfogó cél: Összetartó, összekapcsolt falu

Beavatkozások:

1. A labdarúgás és az aikido sportok népszerűsítése a helybéliek és a környékbéliek számára. Meglévő infrastrukturális háttér fejlesztése
2. A meglévő közparkok, játszóterek, mint meglévő találkozási pontok ideális helyszínei lehetnek a sport- vagy szabadidős infrastruktúra bővítéséhez (például kültéri sportpark,

játszóterefejlesztés, kültéri ping-pong asztal, lánbtenisz pálya, korcsolyapálya, kutyaftuttató).

3. A meglévő sportpályák fejlesztése (világítás a labdarúgó pályára, új kosárlabdapalánk)
4. Új szabadidős és sportolási elfoglaltságok, szakkörök indítása (például babatorna, tánc, küzdősport, zumba)
5. Önkormányzati segítséggel az összes korosztály számára elérhetővé tenni a mórachalmi úszásoktatás szolgáltatást (utazás biztosítása)
6. Az egészséget befolyásoló tényezőkről, az egészséges életmódról szakmai programok tájékoztatók tartása, előadások szervezése

7. rész cél: Hagyományörzés, helyi identitás erősítése

A helyi önkormányzat a jövőben intenzívebben kívánja bevonni a lakosságot a településfejlesztési döntésekbe. A közösségi kontroll biztosításával a lakosok jobban maguknak érzik az elért eredményeket. Az önkormányzat a kapcsolati hálózatok bővítésében látja a lakosság helyi identitástudatának erősítését, mely szándék összekapcsolható az Európai Unió által is támogatandó infokommunikációs technikák beépítése a tájékoztatás, tervezés előkészítés, létrehozás, megosztás és értékelés folyamataiba.

Erősíteni kell a lakosság identitástudatát, helyhez kötődését. Építeni kell a meglévő hagyományokra, értékekre (spárga), megeremtmve ezzel a kötődést. A település mezőgazdasági hagyományaira büszke, jelenleg is a foglalkoztatottak jelentős számban foglalkoznak mezőgazdasággal. Öttömös legfontosabb kulturális rendezvénye is a spárgához kapcsolódik. A szezon immáron több, mint 20 éve Spárgafesztivállal zárja a község.

Az önkormányzat célja, hogy a helyi lakosokat minél inkább bevonják a Magyar László Emléknapi programjaiba, szintén megalapozva ezzel a község lakóinak identitástudatát. Öttömös esetében a helyi identitás erősítés lehet a népességmegtartás kulcsa.

A rész cél által elérendő átfogó cél:

2. átfogó cél: Összetartó, összekapcsolt falu

Beavatkozások:

1. Partecipatív fejlesztési technikák alkalmazása a döntéshozatalban
2. A település kommunikációs platformjainak bővítése, fejlesztése, folyamatos frissítése (például: helyi újság kiadása, honlapfejlesztés, aktív élet közösségi oldalakon, önálló arculat kialakítása)
3. A spárgatermesztéshez köthető kulturális rendezvény fennmaradásának biztosítása, programjainak bővítése, népszerűsítése
4. A helyi lakosság bevonása a Magyar László Emléknapi programjaiba

8. rész cél: Családok helyben tartása, családbarát település

A település népességcsökkenése az elmúlt évtizedekben meghatározó folyamat, mely az alacsony születési ráta és a magas halálozási ráta értékéből ered, továbbá ezt erősíti, hogy Öttömös vándorlási egyenlege negatív. Mindez egy demográfiai szempontból hanyatló település képet vetíti elő. A település célja a fiatalok helyben tartása és Öttömösön való családalapításra ösztönzése. A község támogatja a gyermekvállalást és a községbe költöző családok ingatlanhoz jutási feltételeit. Öttömösnek célja a demográfiai egyensúly felé vezető út megalapozása. A település célja, hogy megeremtmse a feltételeket egy családbarát község megvalósulásához, biztosítva az összehangoltan működő a munkahelyet és a családot kiszolgáló szolgáltatások infrastruktúráját.

A rész cél által elérendő átfogó cél:

2. átfogó cél: Összetartó, összekapcsolt falu

Beavatkozások:

1. Új, a település társadalmába beilleszkedni tudó népesség bevonása a lakhatási és letelepedési támogatások kibővítésével

2. Fiatalok helyben maradásának ösztönzése gazdasági és közösségfejlesztési eszközökkel
3. A szociális és gyermekjóléti nappali szolgáltatások infrastruktúrájának bővítése, fejlesztése (bölcsőde kialakítása)
4. Családbarát közösségi programok tartása (baba-mama klub, kirándulások)

9. rész cél: Határmenti kapcsolatok, testvértelepülési hálózatok erősítése

A település kapcsolatrendszerét hivatott erősíteni a minden év októberében megrendezett négyeshatár találkozók. A maga nemében egyedülálló az úgynevezett Négyeshatári Millenniumi Emlékoszlop- Együttes, amely négy település, Balotaszállás, Öttömös, Pusztamérgeres és Ruzsa határainak találkozási pontján, egy történelmi emlékhelyen állítottak fel 2000-ben. A négy kopjafa mára szimbólummá vált, immár nem a falvakat elválasztó, hanem a múltat s a jövőt összekötő közös pont. A négyeshatár találkozót azonban minden évben másik település rendez meg, így ez, csupán négyévente kerül Öttömöshöz.

Öttömös jelenleg több szomszédos ország községével is ápol testvértelepülési kapcsolatot. Romániában Csíkközmással és Ópálossal, míg Szerbiában a határmenti Kispiaccal és Horgossal több évtizede fennállnak ezek a kapcsolatok. Ezen kapcsolatok további fejlesztése, magasabb szintre emelése szükséges, annak érdekében, hogy a település lakosai, fiataljai megismerhessék a határon túli magyarok életét, más népek kultúráját. Mind az Öttömösön, mind pedig a felsorolt testvértelepüléseken megrendezett programok, rendezvények népszerűsítik a községeket, de az emberek közötti kapcsolatokat is erősítik, mely közösségi és térségi (Horgos, Kispiac) identitás, hagyományörzés szempontjából is kulcsfontosságú.

A rész cél által elérendő átfogó cél:

2. átfogó cél: Összetartó, összekapcsolt falu

Beavatkozások:

1. A szomszédos településekkel meglévő kapcsolatrendszer erősítése (programok, gazdasági társulás)
2. A testvértelepülési kapcsolatok megerősítése közös kulturális és szabadidős programokkal,
3. A földrajzi közelség adta előnyöket kihasználva a szerbiai testvértelepülésekkel gazdaságfejlesztési kapcsolódási pontok kialakítása

10. rész cél: A spárga termeléséhez és feldolgozásához kapcsolódó fejlesztések

Öttömös mezőgazdasági tevékenységének egy jelentős része a spárga termesztésére specializálódott. A környező települések növénytermesztésének kiegészítő jellegét érdemes tovább folytatni annak érdekében, hogy egymással azonos termékek ne kerüljenek a piacra (Domaszék – répa, Bordány – barack). A térség termékválasztékának diverzifikációja szükséges. A zavartalan és öko alapú gazdálkodásnak a megfelelő infrastrukturális háttér biztosítása elengedhetetlen. Valamint fontos a település jövedelemtermelő képességének növelése érdekében, hogy a megtermesztett zöldség ne feldolgozatlan formában kerüljön eladásra, hanem a magasabb hozzáadott értékkel rendelkező tevékenységek is a közigazgatási határon belül maradjanak. A spárgára alapozva ezen felül pedig nem csak, mint értékesítésre szánt termék előállítására van lehetőség, hanem megteremteni egy arculatot a településnek („Spárgaország fővárosa” vagy „A spárga hazája, Öttömös” elnevezések brand erősítése).

A rész cél által elérendő átfogó cél:

3. átfogó cél: Termelő, tevékeny falu

Beavatkozások:

1. A spárga termesztése feltételeinek megteremtése, javítása
2. Mezőgazdasági termelők segítése (előadások, szakmai utak)
3. A spárga feldolgozásához szükséges infrastruktúra kiépítése

4. Belterületi termelői piac fejlesztése
5. Teherautó parkoló kialakítás
6. Egyedi arculat kialakítása és marketing eszközökkel történő népszerűsítése

11. rész cél: Ökogazdálkodás megteremtése, meghonosítása

A településen élők nem csak spárga, hanem más zöldség- és gyümölcsfajták, valamint szántóföldi növények termesztésével foglalkoznak, így mindezek természetközeli hozásával és az ökogazdálkodásra való törekvéssel csökkenthetők a természeti környezet használatával létrejövő negatív externáliák és káros hatások, ezáltal természeti értelemben fenntarthatóvá válik a település.

A rész cél által elérendő átfogó cél:

3. átfogó cél: Termelő, tevékeny falu

Beavatkozások:

1. Mezőgazdasági termelők segítése (előadások, szakmai utak)
2. Ökogazdálkodásról tájékoztató
3. Az ökogazdálkodáshoz szükséges infrastruktúra kiépítése és eszközök beszerzése, kezelése

12. rész cél: Aktív turizmus

A koncepció korábbi rész céljai között szereplő, a helyben lakó népesség egészségesebb és sportban gazdagabb életmódjához szorosan kapcsolódik az, hogy a település be akar lépni az aktív turizmust űzők kiemelt célpontjai közé. Ehhez az adottságai megvannak, hiszen itt található a megye legmagasabb pontja, valamint két kilátó is, amelyek segítségével a hatalmas területek beláthatók az alföldi reliefviszonyoknak köszönhetően. Ezen kívül a település területén halad keresztül az Alföldi Kéktúra útvonala is, amelynek egyik pecsételőhelye a külterületi Petróczi csárdában található. Ennek megfelelően minden adott ahhoz, hogy Öttömös kedvelt célpont legyen a túrázók vagy az aktív kikapcsolódást választani akarók szemében

A rész cél által elérendő átfogó cél:

1. átfogó cél: Élhető, egészséges, aktív falu
3. átfogó cél: Termelő, tevékeny falu

Beavatkozások:

1. Magyar László kalandpark kialakítása
2. Erdei pihenő fejlesztés
3. Külterületi sportpark
4. Sportpályák fejlesztése (például új kosárlabdapalánk, világítás a nagypályára)
5. Új sportolási lehetőség kialakítása (például kültéri ping-pong asztal, lánbtenisz pálya)
6. Kerékpárút fejlesztése belterülettől az 55. számú főútig

13. rész cél: Menyegző turizmus

A fejlett világban meglévő gazdasági konjunktúra és a jelenlegi kormány családpolitikájának hatására az esküdni vágyók száma megnőtt. A házasságok területileg azonban nem egyenletesen oszlanak meg, mivel a belső vándorlási folyamatok nagyrészt a nagyvárosokba mutatnak és főleg a fiatal korosztály (akik potenciális házasulandók) részvételével, így a megyeszékhelyek polgári és egyházi ceremóniák, valamint lakodalmak helyszínei túlszűfoltta és ennél fogva nagyon drágává váltak. Megnövekedett a kereslet a vidéki, természetközeli környezetben lévő és olcsóbb esküvői és lakodalmi helyszínekre. Ezt kihasználni azonban a térségben pár kivételtől eltekintve (Domaszék – Rózsakert, Bordány – Vadgesztenye) nem tudták. Piaci rés található ebben a szegmensben, amelyet célzott és összehangolt marketingkampánnyal, a feltételek kiépítésével és a település hagyományainak és ételeinek

(spárgára alapuló konyha) kihangsúlyozásával népszerű és a városi lakosságot a (legalább egy napra és egy éjszakára) településre vonzó termékkel be lehet tölteni.

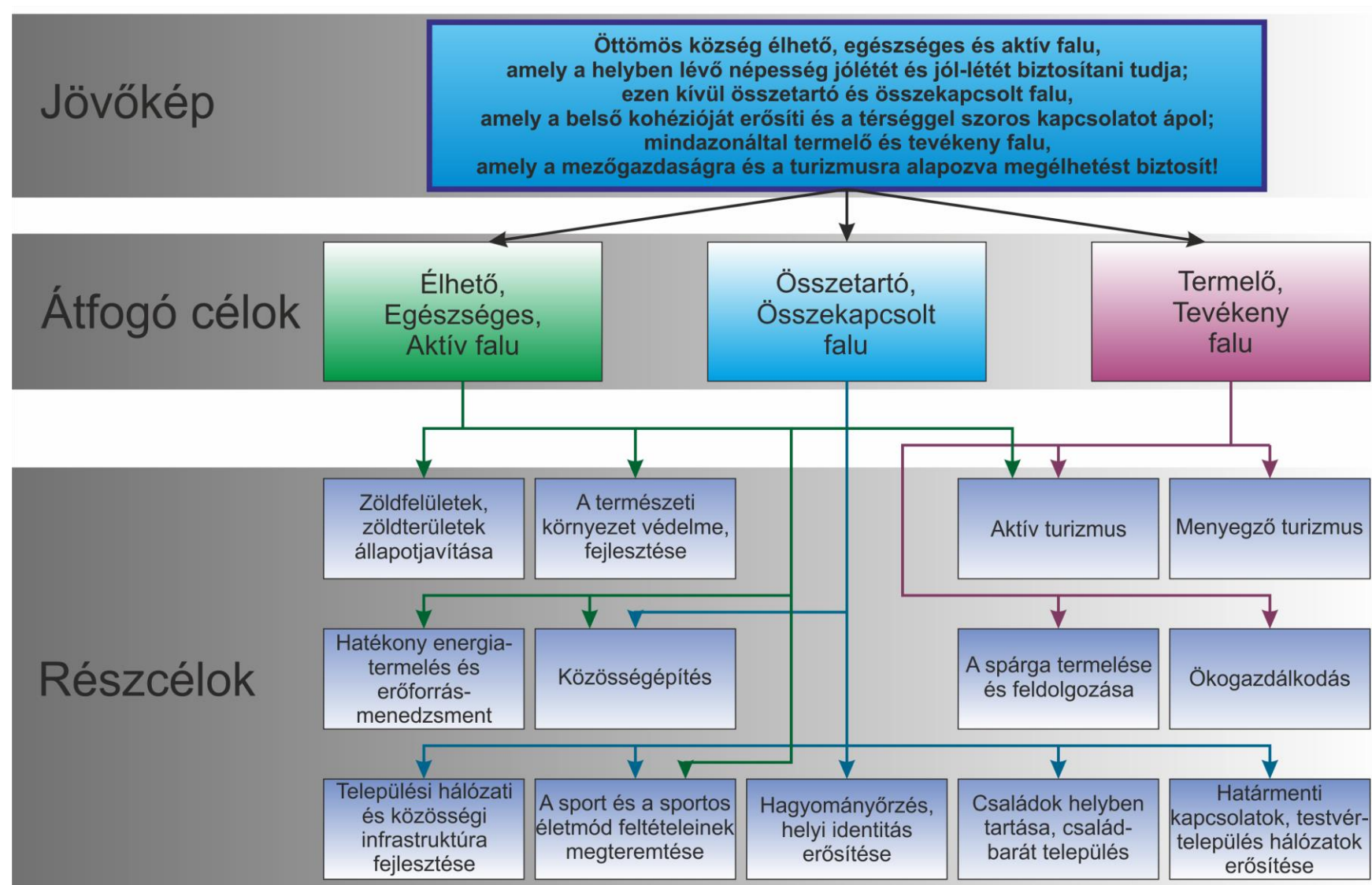
A rész cél által elérendő átfogó cél:

3. átfogó cél: Termelő, tevékeny falu

Beavatkozások:

1. Egy beltéri és egy kültéri lakodalom lebonyolítására alkalmas infrastruktúra kialakítása, karbantartása
2. Magán vagy önkormányzati szálláshely fejlesztés az ünneplők elszállásolásához
3. Célzott és komplex marketingstratégia kidolgozása a házasulandó fiatalok bevonására

3.2.1. A jövőkép, az elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

3.2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

Öttömösön a településfejlesztési koncepció és a településrendezési eszközök készítése keretében nem kerültek lehatárolásra településrészek. Ezt a község mérete sem feltétlenül indokolja, és az Önkormányzat egységes egészként kívánja kezelni a települést. Ezért leszögezhető, hogy az átfogó célok elsődlegesen a község egésze céljai és ezek rész céljai is csak némely esetben köthetők konkrét településrészekhez.

4. Kiinduló adatok a további tervezési feladatokhoz

4.1. A településrendezési eszközök készítéséhez szükséges adatok meghatározása

Öttömös Község Településfejlesztési koncepciójának megalapozásához elkészült a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 28.) Kormányrendelet 1. sz. mellékletében előírt tartalmi követelményeknek megfelelő Megalapozó vizsgálat. A vizsgálatban a 2011-es népszámlálási és a 2016. évi statisztikai adatok kerültek felhasználásra. A megalapozó vizsgálat minden szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatokat tartalmazza. Jelen pontban csak a legfontosabb adatok kerültek elemzésre.

4.2. Javaslatok a főbb infrastruktúra fejlesztésére

A településfejlesztési koncepció célrendszerében meghatározott infrastrukturális fejlesztéseken kívül fellendülést (mint ahogy a térség több településének is) az M9-es gyorsforgalmi út kiépítése jelentene, amely gyorsabb megközelítést tenne lehetővé a megyeszékhellyel, megkönnyítve az amúgy majdnem háromnegyedórás időtávolságot. E fejlesztésnek azonban negatív hatásai is lehetnek, mivel az aktív munkaerőt nagyobb arányban tudná elvonni a nagyobb gazdasági erővel rendelkező települések.

Ezen kívül a koncepció tartalmaz kisebb léptékű infrastrukturális fejlesztéseket, amelyek hozzásegíthetik a települést céljának eléréséhez. Ezek közé tartoznak a zöldterületek számának, nagyságának és minőségének növelése, valamint ezzel összefüggésben a sportolási lehetőségek számának növelése, infrastrukturális feltételeinek kiépítése (kosárlabdapalánk, világítás a nagypályára, kültéri asztalitenisz, lánbtenisz pálya, jégkorcsolya pálya, külterületi sportpark, játszótér fejlesztés stb.).

Bele tartozik a település belterületének bekapcsolása az 55. számú főúton kiépült kerékpárút-hálózathoz, amely az aktív turizmus fellendítését erősítheti. Ezt további pontszerű fejlesztések is segíthetik: erdei pihenő fejlesztés, Magyar László kalandpark, valamint utasvárók fejlesztése. A menyező turizmus fellendítéséhez kapcsolódó szálláshely és lakodalomhely fejlesztés is a pontszerű és kisebb anyagi vonzattal rendelkező infrastrukturális fejlesztések közé tartoznak.

Az ökológiaáldokódás kialakításához szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése ajánlott a természeti szempontból fenntartható település kialakításához. Mindezek mellett a növénytermesztésből származó alapanyagok feldolgozásának infrastrukturális háttére rendkívül hiányos a településen, ezért annak kiépítése elsőrendű feladat. Ehhez kapcsolódóan pedig a kereskedelem tereinek kialakítása is a koncepció célrendszerének része, nevezetesen a kül- és belterületi termelői piac létesítése, valamint a teherautó parkoló kialakítása.

Végül pedig a vonalas infrastruktúra fejlesztése sem elhanyagolható jelentőségű a község életében, mivel térségi kapcsolatok kialakításában és ápolásában fontos szerepet játszik. Így az 55. számú főút és a belterület közötti bekötő út újra aszfaltozása és kiszélesítése növelhetné Öttömös vonzerejét. Ezen kívül közlekedésbiztonsági fejlesztések (pl.: sebességmérő, útfestések, korlátozó táblák) is célszerűek lennének.

4.3. Az örökségi értékek és a védetség bemutatása

Az építetők befolyásolása a történeti hagyományok megőrzésére és az igényes építészeti kialakításra nehéz feladat. Öttömös épített értékei megőrzése érdekében olyan akciókat kell indítani (pl. pályázati rendszerben), amely az épületek felújítására ösztönözné annak tulajdonosait. A ma még védhető értékek esetleges fogyatkozása miatt fontos feladat a község megmaradt művi értékeinek szakszerű feltérképezése, majd a védelem lehetőségének és módjának meghatározása. Törekedni kell a nem országos jelentőségű, de még mindig meglévő karakteres, régi épületek (például Öttömös esetében a még megmaradt külterületi iskolák, tanyaépületek) és az általuk biztosított településképi értékeinek megőrzésére. A feladat elvégzés eszközei a településképi arculati kézikönyv, a településképi rendelet, valamint a helyi építési szabályzat. Az első két eszköz a fent említett szemlélet alátámasztásához új elemként jelent meg a településrendezés rendszerében. E dokumentumok elkészítésére a tavalyi évben országos kötelezettségük volt a településeknek. A 2017-ben elfogadott településképi rendelet (5/2018. (II. 09.) önkormányzati rendelet) alapján egyetlen helyi védelemmel rendelkező objektum található a község területén, a település központjában található katolikus templom (Kisboldogasszony templom, Öttömös, Fő utca 14., hrsz.: 1).

1836-ban Szeged városa Öttömöst elcseréli Újszegedért a Kamaránál. Először Szeged-Alsóközpont filiája, majd 1936-ban megszervezik a lelkészséget. A templom a vallásalap, a vármegye főispánja és a csanádi püspökség anyagi támogatásából 1937-ben épült. Dr. Glattfelder Gyula csanádi megyéspüspök 1937. október 17-én szentelte föl Kisboldogasszony tiszteletére. Az egyhajós, egyszerű nyeregtetős, téglaburkolatú isten házának díszítését az erődszerű, hangsúlyozott, lépcsős oromfal biztosítja. A Fő utca felőli oromfala haranglábbal magasított. A hátsó homlokzatához kétszintes, vakolt textúrájú bővítményt „ragasztottak”. Remélhetőleg egy újabb felújításkor a műanyag ablakokat kicserélik korhű, faszervezetű nyílászárókra.

A község területén megtalálható egy négyszeres védelemmel rendelkező terület, a Baromjárás, amely 2013. januárja óta a Körös-éri Tájvédelmi Körzet (Törzskönyvi szám: 330/TK/12) részét képezi. Ezen kívül pedig az európai szintű természetes élőhelyek, növény- és állatfajok védelmét célul kitűző Natura 2000-es Déli-Homokhátság területének is része, amely kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület. A harmadik védelmi kategória pedig a tájképvédelem, amelynek térségi és országos hálózatába is beletartozik. A negyedik kategória az ökológiai hálózat, melynek magterületi kategóriájába tartozik a Bogárzói csatorna környékének is nevezett terület. A természetvédelmi területet a településképi arculati kézikönyv is megemlíti, valamint a Konceptió alapjául szolgáló Megalapozó tanulmányban részletesen is kifejtésre kerülnek a védelemmel ellátott állat- és növényfajok, hagyományos építési módok.

A templom és a Baromjárás mellett azonban találhatóak még nem védett, de értéket képviselő épületek, építmények, elemek:

1. Lakóépületek

Nem mehetünk el azok mellett a lakóépületek mellett, amelyek meghatározók lehetnek a település fejlődésékor. A Petőfi utca és a Fő utca csatlakozásánál egy eredeti állapotában megmaradt, utcára merőleges gerincű, nyeregtetős falusi lakóház áll. Az épület tömegét tekintve, vélhetőleg módosabb családé lehetett.

A Fő utcán pedig két olyan lakóház is található, melyet falu elöljáróinak, tanítónak, falu jegyzőjének építhettek. Sajnos történetükről nem tudunk. Ma is eredeti fa nyílászárókkal és eredeti tetőformával és tetőhéjalással maradtak meg.

2. Útszéli keresztek

Az útmenti kereszt a legrégebbi időktől megbecsülésnek örvendett. A férfi kalapot emelt, az asszony pedig keresztet vetett, ha elment előtte. Ennek a tiszteletnek köszönhető, hogy a 20. század viharai sem rombolták le. Kereszteket a régebbi időkben fogadalomból vagy hálából állítottak.

Öttömös tanyavilágában is fellelhetőek még ezek a vallási jelképek.

3. Négyeshatár Emlékmű

Ezen emlékoszlopok a Négyeshatárnál, Balotaszállás-Ruzsa-Pusztamérges-Öttömös települések közös találkozásánál kerültek felállításra, mely emlékoszlopokra ráfaragta adott település a saját címerét, ezzel is emléket állítva múltnak és a jövőnek egyaránt. Négy kopjafa jelenti ezentúl mindenkinek, hogy a négyeshatár nem pusztul tovább, ma szimbólummá vált, immár nem falvakat elválasztó határ, hanem múltat és jelent összekötő közös pont. Ahogy jelkép a négy egyforma, honfoglalás kori motívumokkal és települések címerével díszített kopjafa, történeti folytonosságot jelent és az itt élők – a legnehezebb körülmények között is – feltétlen élni akarását.

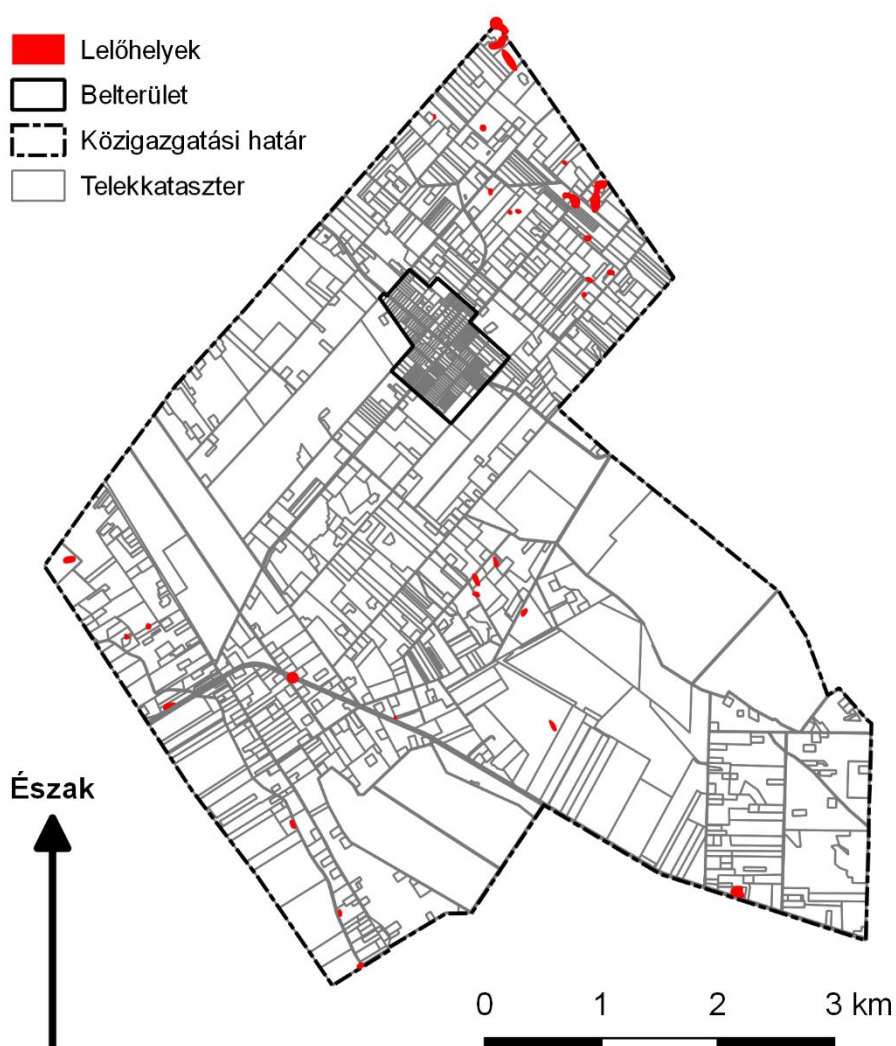

4. Csongrád megye legmagasabb pontja

Öttömös a Duna-Tisza közí hátság déli részén, a bácskai lösháton helyezkedik el. Itt található a megye legmagasabb pontja. A buckán emlékkopjafa található, rajta felirat: Csongrád megye magas földrajzi pontja 127,8 m.

Öttömös község igazgatási területén 32 db régészeti lelőhelyet tart nyilván az örökségvédelmi hatóság.

5. A megvalósítás eszközei és azok nyomon követése

5.1. A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A széles körű egyeztetések után kiegészített és megállapított településfejlesztési koncepció alapján elkészülhet a község Településszerkezeti és Szabályozási terve, valamint a Helyi Építési Szabályrendelet. A településrendezési eszközök hivatottak arra, hogy a hosszú távú Fejlesztési Koncepcióban megfogalmazott célok térbeli keretei rendelkezésre álljanak, a fejlődés összehangoltan, a lakosság többségének érdekét szolgálva valósuljon meg. Amíg a határozattal elfogadott Településszerkezeti Terv a település térbeli fejlődésének főbb irányait határozza meg és hosszú távon biztosítja a célokhoz szükséges területhasználatokat és a településszerkezet fejlesztését, addig a Szabályozási tervre vonatkozó helyi rendelet biztosítja a fejlesztéshez szükséges területek építési jogait és kötelezettségeit, a környezet alakításának lehetőségeit és korlátait.

A Településfejlesztési Koncepcióban körvonalazott fejlesztéseket a választási ciklusra, illetve azt éves tervekre lebontva kell ütemezni a mindenkori pénzügyi lehetőségek függvényében.

A megvalósítás sorrendjének megállapításánál az alábbi szempontok szerint kell mérlegelni:

- a) Az erőket egy-egy területre összevonva viszonylag rövid idő alatt látványos eredményeket lehet elérni. A „látványos eredmény” mellett azonban más területeken a feszültségek – a hiányok – olyan mértéket ölthetnek, hogy újabb eredmény csak a szokásosnál nagyobb költségárfordítással érhető el.
- b) A lakosság akkor tud azonosulni a kitűzött célokkal, ha saját környezetében is érezhető javulást tapasztal: a javulást nem más települések helyzetéhez, hanem saját környezetének korábbi állapotához viszonyítja.
- c) A cél tehát: a legsúlyosabb központi feladatokra összpontosítva a község valamennyi területét arányosan fejleszteni, előre véve az adott területnek az adott időben legtöbb lakóját érintő hiányosságát. Általában elsőbbséget kell adni azoknak a feladatoknak, amelyekben a kisebb-nagyobb térség, a szomszédos települések, a kistérség vagy a régió is érdekelve van. Ezekre a kezdeményezésekre ugyanis jelentős fejlesztési források pályázhatók a regionális vagy az EU-alapokból.

5.1.1. Az Önkormányzat anyagi eszközei

Az önkormányzat adópolitikája egyrészt a tervezett önkormányzati fejlesztésekhez szükséges saját erő biztosítása miatt fontos szempont, másrészt azonban a befektetésösztönzési és vállalkozástámogatási célok megvalósításának is fontos eszköze. Ennek érdekében továbbra is fontos szempont, hogy a helyi adók rendszere legyen kiszámítható, és az ne veszélyeztesse a vállalkozások működését. A nagyobb adóbevételek természetesen az önkormányzati gazdálkodás stabilitása szempontjából kívánatos, azonban ezt semmiképpen sem új adók bevezetésével vagy a meglévők növelésével célszerű elérni. Cél, hogy az új, kis- és középvállalkozások településre vonzása, illetve a már itt lévő vállalkozások megerősítése egyre jobban járuljon hozzá az adóbevételek növekedéséhez.

Az Önkormányzat anyagi eszközei elsősorban az üzemeltetési feladatok ellátására szorítkoznak. A kommunális ellátás és az infrastruktúra fejlesztésére csak a magán- és kisvállalkozói erő, valamint állami támogatás elnyerésével van lehetőség, a kezdeményezés, a szervezés azonban önkormányzati feladat. Ezen kívül azonban az Önkormányzat a helyi népesség szervezésével és az immateriális tőkéjének felhasználásával ilyen kis település esetében pedig főleg (a helyi mércével mérve) nagy horderejű változást és fejlesztést is hozhat a község életébe.

5.1.2. Az Önkormányzat jogi eszközei

A fejlesztést az önkormányzat jogi eszközökkel segíti.

<u>építési törvénybe foglalt sajátos jogintézmények</u>	<u>saját hatáskörben hozott jogi eszközök pedig</u>
• változtatási tilalom,	• kül- és belterületi építési szabályrendelet,
• telekalakítás,	• a közterületek használatáról,
• építési telekké nyilvánítás,	• a házi szeméthyűtésről,
• elővásárlási jog,	• az állattartásról,
• lejegyzés közút céljára,	• az értékvédelemről,
• kártalanítási szabályok,	• a környezetvédelemről,
• rehabilitációs intézkedések	• a helyi értékvédelemről stb.

A fejlesztés eszköze lehet az alkalmas területek előkészítése, és a fejlesztési cél közérdekűségének megfelelően részleges vagy teljes térítéssel, esetleg ingyenes átadása a beruházónak. Ezzel a módszerrel befolyásolható a fejlesztés iránya, mennyiségi és minőségi megvalósítása.

A község és közvetlen térsége kívül esik a nagy lineáris fejlesztési zónákon, ezért itt a fejlődés a családi gazdálkodásra, kisvállalkozásokra, a természetvédelem területeire szorítkozhat, ahol a területfejlesztési pályázatok, az ezekhez nyújtott önkormányzati támogatások adják a fejlesztő erőt.

5.2. Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére

A Településfejlesztési Koncepcióban elhatározott feladatok megvalósulásának rendszeres nyomon követése elengedhetetlen eszköze a célok elérésének. A megvalósulás üteme a cél szükségességére, vagy módosításának igényére is utal: a 10 év időtávlatban szükségesnek tartott fejlesztés már öt évvel korábban meg kell, hogy jelenjen a stratégiai tervekben, mert ellenkező esetben kétséges a megvalósulása.

A fejlesztési célok esetek többségében több éves előkészítő tevékenységet igényelnek.

A hatékony nyomon követés érdekében évente beszámolót kell készíteni a Képviselő-testület számára, amely az alábbi főbb témaköröket tartalmazza:

- A fejlesztési cél
- A megvalósítás várható időigénye (kezdés, befejezés)
- A kezdést sürgető tényezők (lakossági igény, befektetői kereslet stb.)
- A kezdést akadályozó tényezők
- A célt erősítő, vagy annak módosítását szükségessé tevő jelenségek